

MERVI KAARNINEN

”Högaktade Herr Professor”

*Saini Laurikkalas väg till historieforskare
i 1920–1950-talens Finland*

I december 1925 tog filosofie magistern och biblioteksassistenten Saini Laurikkala ett första steg mot att förverkliga sin långvariga dröm om att skriva en doktorsavhandling genom att sända ett brev till professorn i nordisk historia vid Helsingfors universitet, Gunnar Suolahti. Hon hade avlagt filosofie kandidatexamen drygt två år tidigare. I brevet, som kom att leda till startskottet för den unga magisterns avhandlingsarbete, skönjas Laurikkalas dröm om att få fortsätta med studier i historia:

Niin, syvinnä mielessäni, salaisimpana toiveena olen rohjennut elättää ajatusta että joskus kenties saisin opiskella edelleen historiaa, etupäässä juuri Suomen sivistys-historiaa. Tulen kuitenkin kait jäämään kirjastoihmiseksi.¹

Avhandlingsarbetet, med ämnet bondehemmanet i Egentliga Finland, ventilerades på Suolahtis seminarium i slutet av 1920-talet. Laurikkala ville fördjupa sig i ett ämne som hon som bonddotter kände till, men i stället för 1900-talet fokuserade hon på 1700-talet. Som Suolahtis doktorand tillägnade hon sig dennes kulturhistoriska metod. Laurikkala

-
1. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 9.12.1925, Släkten Suolahtis arkiv, Riksarkivet (RA), Helsingfors. ”Ja, djupt i mitt inre, som min hemligaste önskan har jag vågat hysa en tanke om att jag någon gång kanske skulle få fortsätta studera historia, främst Finlands bildningshistoria. Men jag kommer nog att förbli en biblioteksmänniska.”

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

forskade på deltid vid sidan av sitt biblioteksarbete och fullbordade doktorsavhandlingen 1947.² Ett paradigmskifte hade inträffat inom historieforskningen i Finland efter andra världskriget, dess uppgift omdefinierades och en ny generation historiker stod i beråd att beträda scenen.

Syftet med denna uppsats är att utgående från Saini Laurikkalas forskargärning analysera dels hur man blev historieforskare i Finland på 1920–1950-talen och dels hur man blev en respekterad medlem av den akademiska gemenskapen inom historia. Varje tidsperiod har sin speciella vetenskapliga kultur som definierar den idealiska forskaren. Den formar de förutsättningar och förväntningar som riktas mot forskaren för att hen ska passa in i forskarsamfundet och för att gemenskapen ska betrakta forskaren som en trovärdig kollega.³

Jag analyserar med hjälp av korrespondens hur Saini Laurikkala byggde sin forskaridentitet. Laurikkalas brev belyser hur hon såg på forskarens arbete och hur denna uppfattning förändrades under loppet av cirka två årtionden. När Laurikkala inledde arbetet med sin doktorsavhandling på 1920-talet utgjorde kvinnorna en minoritet i forskarsamhället. Därför använde hon ordet historiemän när hon talade om forskarsamfundet och kände sig utanför. Det tog cirka tjugo år för henne att bli doktor. En lång tid, men inte helt ovanlig eftersom det i början av 1900-talet var vanligt att man bedrev forskning vid sidan om andra tjänsteuppdrag. Under sin forskar- och yrkeskarriär mötte Laurikkala en hel del motgångar och även konfliktfyllda situationer. Jag redogör utgående från Laurikkalas gärning vad dessa berättar om gemenskapen och historieforskarens *persona* i det finländska historikersamfundet.

Att skriva var för Laurikkala ett naturligt sätt att hålla kontakt både med kollegor och med vänner eftersom hon på grund av sin dåliga hörsel ogärna talade i telefon. Detta påverkade också hennes sätt att organisera sitt dagliga liv. Breven visar hur Laurikkala byggde sin personlighet som forskare och tolkade olika förväntningar, och hur hon definierade sig själv i förhållande till dessa förväntningar. Jag redogör för hur hon försökte tillägna sig, utmana och bygga sin identitet för att bli en accepterad forskare.

2. Om Laurikkala, se Mervi Kaarninen, 'Pitkä tie professoriksi', Eva Packalén et al. (toim.), *Oma pöytä* (Helsingfors 2005), s. 308–309.

3. Herman Paul, 'What is a scholarly persona? Ten theses on virtues, skills, and desires', *History and Theory* 53 (2014:3), s. 348–371.

Åren 1925–1932 diskuterade Laurikkala sin forskning brevlades med professor Gunnar Suolahti. Under krigsåren 1940–1943 dryftade hon sitt arbete med professor A. R. Cederberg. Rektorn för Åbo universitet och professorn i Finlands historia Einar W. Juva var Laurikkalas förman; med honom kunde hon i slutet av kriget sköta tjänsteuppdrag och fullborda sin doktorsavhandling.⁴ I avhandlingsprocessens slutskede kommenterade även chefen för Åbo landsarkiv Pentti Renvall, sedermera docent och professor, Laurikkalas avhandling i egenskap av både kollega och vän. I breven till Renvall kommer doktorandens erfarenheter och känslor i slutet av den utdragna avhandlingsprocessen till uttryck.⁵

I brevmaterialet koncentrerar jag mig på de delar som handlar om historisk forskning: det i allmänhet och Laurikkalas doktorsavhandling i synnerhet – svarsbrevens är däremot inte tillgängliga.⁶ Genom att fokusera på Saini Laurikkala och de brev som hon avfattat är det möjligt att svara på forskningsfrågan och anlägga perspektiv på handledningen av avhandlingen, vikten av handledarskap, konflikter mellan olika skolbildningar samt positioneringen i den historiska forskargemenskapen och i den akademiska världen.

För att förstå Laurikkalas identitetsskapande process och hennes utveckling som historiker utnyttjar jag begreppet *persona* (på engelska *scientific persona* eller *scholarly persona*). Begreppet *persona* myntades i början av 2000-talet av vetenskapshistorikerna Lorraine Daston och H. Otto Sibum. Senare har också Herman Paul, Gadi Algazi, Mineke Bosch och Kirsti Niskanen deltagit i denna diskussion och vidareutvecklat begreppet. Enligt Dastons och Sibums definition är *persona* någonting som finns mellan en individuell biografi och en social (vetenskaplig) institution. Det är fråga om en kulturell identitet som

-
4. Om brev till professorer, se t.ex. Christopher Godden, ”Dear Professor Tout ...” Letters from Tout’s students during the First World War’, Caroline M. Barron & Joel T. Rosenthal (eds.), *Thomas Frederick Tout (1855–1929). Refashioning a History for the Twentieth Century* (London 2019), s. 87–104.
 5. Se t.ex. Billy Ehn & Orvar Löfgren, ’Emotions in Academia’, Helena Wulff (ed.), *The Emotions. A Cultural Reader* (London 2007), s. 101–117; Charlotte Bloch, ’Managing the emotions of competition and recognition in Academia’, Jack Barbalet (ed.), *Emotions and Sociology* (Oxford 2002).
 6. Jag har försökt hitta Saini Laurikkalas personarkiv på Åbo universitets bibliotek och även varit i kontakt med hennes släktingar på gården Laurikkala i Pyhärinta. Släkten känner inte till var Saini Laurikkala har deponerat sitt personliga arkiv.

formar individen och skapar ett kollektiv med ett gemensamt och igenkännligt drag.⁷ Persona hjälper oss att förstå vad det innebär att överhuvudtaget vara forskare.⁸ Herman Paul har definierat persona i linje med Daston och Sibum: persona bör uppfattas som en kollektivt inriktad modell eller en ”idealtyp”. Enligt min mening avser Paul med sin definition de modeller som forskaren förlitar sig på och som uttrycker de vanor, dygder, färdigheter och kompetenser som behövs för att man ska kunna fungera som en god, trovärdig forskare. Enligt Paul måste man fästa uppmärksamhet vid praxis inom historisk forskning och performativ kultur där kunskap skapas och bekräftas genom olika dygder som ärlighet, omsorg, noggrannhet och balans.⁹ Enligt Paul är persona som tillvägagångssätt särskilt relevant när det gäller att studera konflikter eller spänningar mellan generationer, skolbildningar, traditioner och kulturer. De har alla sina egna kriterier av vilka dygder eller färdigheter som kännetecknar en ideal forskare.¹⁰

Mineke Bosch använder begreppet persona för att fästa uppmärksamhet vid hur forskare presenterar sig själva för varandra, inte bara verbalt utan också genom sina kroppar och sin ”emotionella kontroll”. Enligt henne är den vetenskapliga personen en förkroppsligad framställning av den vetenskapliga identitet som utnyttjar kulturella och vetenskapliga beteendemeter för att övertyga sina kollegor och en bredare publik om forskarens tillförlitlighet. Bosch har diskuterat genus och analyserat de metoder som kvinnliga forskare i slutet av 1800-talet använde för att komma in i den akademiska gemenskapen och för att

-
7. Lorraine Daston & H. Otto Sibum, 'Introduction. Scientific personae and their histories', *Science in Context* 16 (2003:1/2), s. 2–4.
 8. Ibid.; Gadi Algazi, 'Exemplum and Wundertier. Three concepts of the scholarly persona', *BMGN – Low Countries Historical Review* 131 (2016:4), s. 13.
 9. Herman Paul, 'Performing history. How historical scholarship is shaped by epistemic virtues', *History and Theory* 50 (2011:1 February), s. 1–5; Herman Paul, 'What is a scholarly persona? Ten theses on virtues, skills, and desires', *History and Theory* 53 (2014:3 October), s. 348–371; Herman Paul, 'Scholarly personae. What they are and why they matter', Herman Paul (ed.), *How to be a Historian. Scholarly Personae in Historical Studies, 1800–2000* (Manchester 2019), s. 1–14. Julia Dahlberg har använt begreppet persona (konstnärspersona) i sin doktorsavhandling *Konstnär, kvinna, medborgare. Helena Westermarck och den finska bildningskulturen i det moderna genombrottets tid 1880–1910* (Helsingfors 2018), s. 22–25.
 10. Herman Paul, 'Introduction. Scholarly personae in the history of orientalism, 1870–1930', Christian Engberts & Herman Paul (eds.), *Scholarly Personae in the History of Orientalism, 1870–1930* (Leiden & Boston 1919), s. 1–7; Paul, 'Scholarly personae. What they are and why they matter', s. 1–14.

bygga sin forskaridentitet. Bosch betonar vikten av sociala faktorer, som till exempel social klass, kön, sexualitet, ras och religion, men också förmögenhet och fysisk hälsa.¹¹ I min analys av Saini Laurikkalas forskaridentitet är det viktigt att beakta hennes dåliga hörsel och den inverkan som detta utmärkande drag hade på hennes forskaridentitet.

Med *det historiska samfundet i Finland* avser jag utöver professorer och docenter vid universiteten i Helsingfors och Åbo också Finska Historiska Samfundet och aktörerna kring de finsk- och svenskspråkiga tidskrifterna *Historiallinen Aikakauskirja* och *Historisk Tidskrift för Finland*. Historiska Föreningen, som grundades 1890, samlade i synnerhet unga forskare. År 1930 hade de tre universiteten i Finland sammanlagt 11 professorer och 13 docenter i historia. Finska Historiska Samfundet, som erbjöd forskarmedlemskap åt meriterade historiker, antog få nya medlemmar under 1920- och 1930-talen och inga kvinnor över huvud taget från 1920- till 1940-talet. Tre kvinnor – Tekla Hultin, Alma Söderhjelm och Liisi Karttunen – hade på 1920-talet disputerat för doktorsgraden i historia. Lolo Krusius-Ahrenberg, cirka tio år yngre än Laurikkala, var bara 25 år gammal när hon disputerade år 1934 och året därpå blev Katri Laine nästa kvinna att försvara sin avhandling i historia. I slutet av 1930-talet och i början av 1940-talet disputerade Sisko Vilkkama och Maija Rajalainen vid Helsingfors universitet, men till skillnad från Krusius-Ahrenberg drömde de inte om någon akademisk karriär.¹²

-
11. Mineke Bosch, 'Scholarly personae and twentieth-century historians. Explorations of a concept', *BMGN – Low Countries Historical Review* 131 (2016:4), s. 33–54; Kirsti Niskanen, Mineke Bosch & Kaat Wils, 'Scientific personas in theory and practice. Ways of creating scientific, scholarly and artistic identities', *Persona Studies* 4 (2018:1), s. 1–5. Begreppet persona har inom den historiska forskningen använts av till exempel Lisa Svanfeldt-Winter och Rozemarijn van de Wal. Det som är gemensamt för min forskning är att båda har utnyttjat brev som källmaterial. Lisa Svanfeldt-Winter, *Where Scholars are Made. Gendered Arenas of Persona Formation in Finnish Folkloristics, 1918–1932* (Stockholm 2019), s. 18–26, 34–40; Lisa Svanfeldt-Winter, 'Writing a folklorist's persona in the field. How defining the object of study defines the scholar', *Persona Studies* 4 (2018:1), s. 18–31; Rozemarijn van de Wal, 'Constructing the persona of a professional historian. On Eileen Power's early career persona formation and her year in Paris, 1910–1911', *Persona Studies* 4 (2018:1), s. 32–44.
12. Marja Engman, *Det främmande ögat. Alma Söderhjelm i vetenskapen och offentligheten* (Helsingfors 1996); Mervi Kaarninen, 'Pitkä tie professoriksi'; Mervi Kaarninen, 'Loneliness. Being a woman in the Nordic community of historians', Pertti Haapala, Marja Jalava & Simon Larsson (eds.), *Making Nordic Historiography* (New York & Oxford 2022), s. 256–285; Mervi Kaarninen & Tiina Kinnunen, 'Hardly any Women at all'. Finnish historiography revisited', *Storia della Storiografia* 46 (2004), s. 152–170.

De första lokala historiska föreningarna bildades i Finland på 1920-talet. Turun Historiallinen Yhdistys (Historiska föreningen i Åbo) grundades 1923 och efterföljdes av Tampereen Historiallinen Seura (Historiska sällskapet i Tammerfors) 1925. Lokalföreningarna samlade såväl professionella historiker som lärare, arkivarier och andra historieintresserade. De historiska föreningarna var mansdominerade och leddes också av de manliga medlemmarna.¹³

Från bondehem till universitet

Saini Laurikkala föddes 1898 i Laurikkala gård i Pyhäranta som dotter till en förmögen bondefamilj.¹⁴ Pyhäranta ligger cirka 20 kilometer norr om Nystad, där Laurikkala gick i samskola. På våren 1918 då Laurikkala var abiturient började det finska inbördeskriget och hennes jämnåriga kamrater från hemstaden stupade både på den röda och på den vita sidan.

Ungdomar från Nystads samskola 1917–1918. På bilden Kosti Astala, Antero Meri, Lauri Vaahtoranta, Unto Lehmus, Saini Laurikkala, Hellä Lukander, Kaisu Sario, Hilda Wallin och Agda Manner. Atelier Nyblin. Nystads museum.

13. Arvo Viljanti, "Turun Historiallinen Yhdistys 25-vuotias, 1935–1945", *Turun Historiallinen Arkisto* 10 (Turku 1948), s. 303–323; Lauri Santamäki, "Tampereen Historiallisen Seuran toiminta kymmenvuotiskaudella 1935–45", *Tampere. Tutkimuksia ja kuvauksia III* (Tampere 1946), s. 292–310; se även t.ex. Petri Karonen (toim.), *Tiede ja yhteiskunta. Suomen Historiallinen Seura ja historiantutkimus* (Helsinki 2019).
14. Yrjö Hormia, *Pyhämaan-Pyhärannan 300-vuotisvaiheita* (Raumo 1939), s. 99, 189.

I bondefamiljen Laurikkala värdesattes utbildning, och således var universitetet en naturlig fortsättning på skolgången för henne.¹⁵ Laurikkala inledde sina akademiska studier i oktober 1918. Universitetet hade varit stängt under vårterminen på grund av inbördeskriget och kriget var på många sätt fortfarande närvarande i studentgemenskapen. Tiden strax efter kriget upplevdes som svår och hotfull, och känslan av glädje var borta, samtidigt som många studenter kom ihåg sina stupade studiekamrater. I studentbladet *Ylioppilaslehti* uppmanades studenterna att glömma sina meningsskiljaktigheter och börja arbeta för Finlands framtid.¹⁶

Laurikkalas första intryck av Helsingfors universitet motsvarade troligtvis det hennes studiekamrat, Matti Haavio, kom ihåg när han på 1970-talet beskrev sin första höst vid universitetet:

Studenten måste ensam ta sig genom labyrinterna in i dagsljuset, utan att någon ingriper. Dekaner och kuratorer, notarier och professorer måste hittas i sina hem eller på sina mystiska kontor. Fakultetsrummen, auditorierna och avdelningarna är utspridda vem vet var. Ta dig igenom det.

Haavio berättade om sin första föreläsning med fem åhörare på plats i auditorium VII: ”Två fröknar från landet, två ynglingar och jag”.¹⁷

Haavio skriver i sin ungdomskrönika att ”lilla Fräulein Saini Laurikkala” hade deltagit i en föreläsningsserie i språket komi. Haavio erinrar sig deltagarna som ett respektingivande herrsällskap, och enligt honom var Laurikkala den enda kvinnliga studenten på föreläsningarna.¹⁸ Laurikkala anslöt sig till Varsinaissuomalainen osakunta (Egentliga Finlands nation) och deltog i studentevenemang. I mars 1921 var hon bland grundarna till en estnisk-finsk studentklubb som skulle agera som en länk mellan estniska och finländska studenter. Enligt Haavio var de unga, barnsliga och mycket entusiastiska.¹⁹

I maj 1923 blev Laurikkala filosofie kandidat och började som nybliven humanist söka sin plats i livet. Vid sidan av historia hade hon bedrivit

15. Saini Laurikkalas farbror Selim Jalmar Laurikkala hade lämnat Pyhäranta för att studera i Nystads samlyceum och vid den teologiska fakulteten vid Helsingfors universitet. Han prästvigdes 1909. Selim J. Laurikkala är känd som ingermanländsk präst. <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/8227>.

16. *Ylioppilaslehti* 20.10.1918.

17. Martti Haavio, *Nuoruusvuodet. Kronikka vuosilta 1906–1924* (Porvoo & Helsinki 1972), s. 229.

18. *Ibid.*, s. 306.

19. *Ibid.*, s. 343–344.

fördjupade studier i finska språket och litteraturen; hon hade även avlagt grundstudier i finsk-ugrisk etnologi, folkloristik och romersk litteratur. I Finlands och Skandinaviens historia hade hon fått utmärkta kunskaper och i litteratur goda kunskaper.²⁰ Av de magistrar i historia som utexaminerades på 1920-talet var över en tredjedel (37,5 procent) kvinnor.²¹ Till denna grupp hörde även Saini Laurikkala.

Det mest typiska och eftertraktade arbetet för kvinnliga magistrar i historia var en lärartjänst i en av landets flickskolor, och även Laurikkala prövade yrket som timlärare i Åbo flickskola läsåren 1923–1925. Parallellt med timlärarskapet började Laurikkala redan 1924 arbeta som biblioteksassistent vid Åbo universitets nygrundade bibliotek. Befattningarna vid bibliotek, museer och arkiv ökade under 1920- och 1930-talen.²² Bibliotekspersonalen var i ökande grad kvinnodominerad och tjänstemän rekryterades särskilt från historisk-filologiska avdelningen vid Helsingfors universitet. För amanuens tjänsten vid Helsingfors universitets bibliotek krävdes studentexamen, intyg över språkkunskaper, förmåga att läsa gamla handskrifter (huvudsakligen på svenska) samt en tre terminers prövotid. Därefter förhörde överbibliotekarien tjänstsökanden, vilken skulle bevisa sin förtrogethet med samlingar, administration och bibliografisk litteratur.²³

Under sin tid på universitetsbiblioteket i Åbo skolades Laurikkala till biblioteksbiträde av bibliotekschefen Volter Kilpi, som utvecklade biblioteket enligt sin vision. Kilpi bidrog till utvecklandet av bibliotekets arbetsfördelning, klassifikationssystem och katalogiseringsprinciper.²⁴ Tack vare biblioteksarbetet kunde Laurikkala försörja sig, även om lönen var liten. Vid Åbo universitets bibliotek var endast tjänsten som

20. Saini Laurikkalas examensbetyg, Helsingfors universitet 17.5.1923, Universitetets arkiv och registratur, Helsingfors.

21. Päiviö Tommila, 'Historianopintojen erikoistuminen', Päiviö Tommila (toim.), *Historiantutkijan muotokuva* (Helsinki 1998), s. 22–24.

22. Laurikkala arbetade vid Åbo universitets bibliotek, först som biblioteksbiträde och därefter åren 1932–1958 som underbibliotekarie och chef för Fennica-samlingen. Hon var överbibliotekarie i många etapper åren 1938–1948. Se Vesa Vares, *Turun yliopiston historia, osa 1. Kansallinen tehtävä 1920–1974* (Turku 2020), s. 193–195.

23. Eija Poteri, 'Kirjastonhoitajakoulutuksen pioneerivaihe Suomessa', *Kirjastotiede ja informatiikka* 10 (1991:1), s. 3–16; Laura Kokko, *Volter Kilpi. Elämäkerta* (Helsinki 2022), s. 109; Rainer Knapas, *Tiedon valtakunnassa. Helsingin yliopiston kirjasto – Kansalliskirjasto 1640–2010* (Helsinki 2012), s. 254, 276–278; Toini Melander till Aarno Malin [Maliniemi] 15.10.1928, Aarno Maliniemis arkiv, Coll. 272, Nationalbiblioteket, Helsingfors.

24. Kokko, *Volter Kilpi*, s. 109, 378–387.

bibliotekschef ordinarie, vilket innebar att när en tjänsteman lämnade biblioteket behövde vakansen inte nödvändigtvis besättas. Biblioteket – och universitetet som helhet – kämpade med ekonomiska svårigheter. Biblioteksarbete uppskattades inte på universitetet och vissa professorer ansåg att studenter kunde ta hand om katalogiseringsarbetet,²⁵ men det erbjöd i alla fall en utsiktspunkt till det vetenskapliga samfundet. Laurikkala övervägde att flytta över till Statsarkivet i slutet av 1920-talet. Hon avlade en praktikperiod och en arkivarieexamen vid Statsarkivet, vilket innebar en möjlighet till karriärbyte och kompetens för arkivarbete.²⁶

Som forskare – ödmjukt och tacksamt

Som ung magister betedde sig Saini Laurikkala försynt. Hon var blyg och tillbakadragen och hade svårt att höra.²⁷ Hon uttryckte sin tacksamhet över att kunna diskutera sina forskarstudier med professor Suolahti, vilket bidrog till att hon kunde fullborda sina studier och avlägga licentiatexamen.²⁸ Suolahti hade 1918 utnämnts till personlig extraordinarie professor vid Helsingfors universitet och han var en populär talare som fyllde föreläsningssalarna. Suolahti krävde mycket av sina studenter och förutsatte av dem ett äkta intresse för historia och en strävan att uppnå en personlig förståelse av historia och historieforskning. Han brukade använda begreppet *inlevelse* när han talade om studier i historia.²⁹

Doktorsavhandlingen var Laurikkalas stora dröm. När hon skrev till Suolahti beklagade hon dock att hon besvärade professorn med sina småsaker. Laurikkala var osäker på hur man förväntades närma sig en person i hög ställning vid ett universitet. Universitetssamfundet med sina professorer bidrog till hennes tolkning och gjorde henne

25. Ibid., s. 397–401.

26. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 4.7.1927, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors; Helle Kannila, Mauno Kanninen & Henrik Schauman (toim.), *Kirjastomatrikkeli. Biblioteksmatrikel* (Helsingfors 1955). Laurikkala var möjligen medveten om arkivaliska utvecklingsprojekt i Finland. År 1924 tillsatte Statsrådet en landsarkivdelegation, vars uppgift var att bereda lagstiftning för att organisera arkivväsendet i hela landet. Detta resulterade i inrättandet av landsarkiven, det första i Tavastehus 1927 och det andra i Åbo 1932. Se Seppo Myllyniemi, ’Suomen arkistolaitoksen vaiheet ja nykyinen rakenne’, Elias Orrman & Elisa Pispala (toim.), *Suomen historian arkistolähteet* (Porvoo 1994), s. 7–18.

27. Se t.ex. Bosch, ’Scholarly personae and twentieth-century historians’, s. 33–54.

28. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 9.12.1925, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors.

29. Pekka Ahtiainen, *Kulttuuri, yhteisö, yksilö. Gunnar Suolahti historiantutkijana* (Helsinki 1992), s. 161–162.

medveten om en hierarkisk, anrik och avlägsen institution som man skulle närma sig med vördnad och tacksamhet.³⁰ Brevet till professorn innehåller nödvändiga artighetsfraser, särskilt när det gäller hälsnings- och avslutningsord.

Syvästi kunnioitettu opettajani, minun on vaikea löytää sanoja saadakseni ilmaistuksi, miten kallisarvoinen minulle on lupaus oikeudesta saada avun tarpeessa ollessani kääntyä Teidän puoleenne, Professori. Te sallitte minun, kokemattoman ja lapsellisen päästä oppilaaksenne.³¹

De professorer som Laurikkala hade kontakt med var uteslutande äldre män. Det fanns alltså en klyfta som inte bara gällde kön utan också ålder. När hon började vid universitetet hade hon ingen riktig mentor i sin närmaste krets som kunde vägleda henne i den akademiska snårskogen. Alma Söderhjelm hade fått hjälp i sina studier och under sin karriär av sin bror Werner Söderhjelm, som redan hade utsetts till docent när systemen började vid universitetet. På samma sätt hade Liisi Karttunens bröder stött henne i begynnelsen av hennes studier och senare hade hennes handledare och forskarkollega Henri Biaudet stöttat henne.³² Laurikkala hade inte någon kvinnlig förebild trots att några kvinnor på 1920-talet påbörjat doktorsavhandlingar i historia. Alma Söderhjelm hade som professor vid Åbo Akademi sällan kontakt med Åbo universitet.³³

Laurikkala var aktiv i två forskarsamhällen som formade henne och hennes forskning.³⁴ Vid Helsingfors universitet representerade hon den så kallade bildade klassen i vadmalrock. Hon var en bonddotter som planerade en doktorsavhandling. I Åbo arbetade hon i början av 1920-talet som biblioteksassistent på den lägsta nivån i tjänstehierarkin. I Åbo var hon ändå på hemmaplan, hon var ju född i Egentliga Finland. I arbetet med bibliotekets samlingar hade hon fått färdigheter som hon senare kunde utnyttja i sin forskning.

30. Se Marja Jalava, 'Emotions in historiography. The case of the early twentieth-century Finnish community of historians', *Historia da historiografia* 12 (2019), s. 121.

31. "Min högt respekterade lärare, jag har svårt att finna ord för att uttrycka hur värdefullt för mig löftet om rätten att vända mig till er, professor, när jag behöver hjälp, är. Ni tillät mig, oerfaren och barnslig, att bli er elev."

32. Elise Garritzén, *Lähteiden lumoaamat. Henry Biaudet, Liisi Karttunen ja suomalainen historiantutkimus Roomassa 1900-luvun alussa* (Helsinki 2010); Kaisa Mustonen, *Liisi Karttunen. Vuosisadan alun historiantutkija Henry Biaudet'in ryhmässä Roomassa 1909–1915* (Joensuu 1997).

33. Kaarninen, 'Pitkä tie professoriksi'; Kaarninen, 'Loneliness. Being a woman', s. 256–285.

34. Daston & Sibum, 'Introduction', s. 1–8, 2.

Laurikkala skrev till Suolahti att hon ville forska i Finlands bildningshistoria med vilken hon avsåg kulturhistoria.³⁵ Examensstadgan förutsatte en breddad och fördjupad ämneskombination för licentiatexamen. Laurikkalas seminariearbete (avhandling pro gradu) hade framlagts inom ämnet finska språket och litteraturen. Hon skulle ha kunnat påbörja en doktorsavhandling även inom detta ämne. Vid planeringen av sina forskarstudier tog hon hänsyn till vad som var nyttigt med tanke på biblioteksarbetet och övervägde även att fortsätta sina studier i etnologi. Laurikkala hade för filosofie kandidatexamen skrivit en omfattande avhandling om liknelser och metaforer i Aleksis Kivis pjäs *Karkurit*.³⁶ Hon bad professorn om råd gällande ämnesvalet för en kompletterande avhandling. På Suolahtis uppmaning skrev Laurikkala en artikel på cirka hundra sidor om Åbostudenters hemort, härkomst och ekonomiska förhållanden under 1600-talet.³⁷ Den publicerades 1927 i skriftserien *Turun historiallisen yhdistyksen julkaisuja* som utgavs till minne av Åbo finska universitets invigningsfest och promotion. Laurikkalas text åskådliggör professorns starka inflytande när hon fortsatte med den forskning i studie- och ståndscirkulation som Suolahti påbörjat.³⁸

Mistä olivat kotoisin 1600-luvun ylioppilaat, mikä oli heidän suhteensa kansan eri kerroksiin, millaista oli heidän taistelunsa niitä taloudellisia vaikeuksia vastaan, jotka useimmiten kuuluvat oleellisena osana ylioppilasaikaan. [...] Aatelin ylhäisistä kodeistako se enin osa oli lähtöisin vai hengellisenkö säädyn pappiloista, jotka nekin kohosivat ympäristöään ylemmiksi? Porvarien vaatimattomista tuvistako vai talonpoikaikoina matalista majoista? [...] Puutetta, köyhyyttä, kärsimyksiä – sellaista oli suureksi osaksi 1600-luvun akateemisten kansalaisten elämä. Mutta tämän ajan ihmiset olivat voimakasta, kärsimään ja kieltäytymään tottunutta sukua, siksi ylioppilaatkin jaksoivat sekä leipänsä hankkia että huolehtia opinnoitaan.³⁹

-
35. Laurikkala använde begreppet *sivistyshistoria*, ’bildningshistoria’. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 9.12.1925.
36. Saini Laurikkala, *Aleksis Kiven ”Karkurit” näytelmän vertauksista ja metaforista*, publicerat lärdomsprov vid Helsingfors universitet 1923.
37. Saini Laurikkala, ’Turun Akatemian ylioppilaitten kotipaikat, syntyperä ja taloudelliset olot 1600-luvulla’, *Turun historiallisen yhdistyksen julkaisuja* 2 (Åbo 1927), s. 128–208.
38. Gunnar Palander [Suolahti], ’Tilastollisia tietoja Turun Akatemian ylioppilaista’, *Historiallinen Aikakauskirja* 1 (1903); Eino E. Suolahti, *Gunnar Suolahti. Ihminen ja tutkija* (Porvoo 1947), s. 135–136; Ahtiainen, *Kulttuuri, yhteisö, yksilö*, s. 111–115.
39. ”Varifrån kom 1600-talets studenter, hurdan var deras förhållande till olika folklager, hurdan var deras kamp mot de ekonomiska svårigheter som oftast utgjorde en väsentlig del av studietiden. Var det från förnåma adels hem som de flesta kom eller från det andliga ståndets prästgårdar, som också de höjde sig över sin omgivning? Från borga-

Samma år som Laurikkala skrev sin ovan nämnda artikel blev en annan studie i ståndscirkulation och studietid klar i Åbo. Kaarlo Jäntere (1885–1957) disputerade 1927 på avhandlingen *Koulunkäynti sosiaalisenä ilmiönä vv. 1722–1843 silmälläpitäen erityisesti Porin triviaalikoulu* (Skolgång som socialt fenomen åren 1722–1743 med särskild hänsyn till Björneborgs trivialskola).⁴⁰ Jäntere berömdes för att han ”systematiskt [hade] utnyttjat en ny typ av frågeställning och tillämpat den nya metoden”.⁴¹ Jänteres och Laurikkalas undersökningar var pionjärarbeten inom ståndscirkulationen, med andra ord var forskning i studiestigar ett varumärke för de doktorander som hörde till den så kallade Suolahtiskolan.⁴²

Saini Laurikkala fortsatte dock inte sina studier om ståndscirkulation. Den nyblivna forskaren verkar ha haft olika ämnen och tillväga-

res anspråkslösa stugor eller från bönders låga hyddor? [...] Brist, fattigdom, lidande – sådant var till stor del livet för 1600-talets akademiska medborgare. Men människorna under denna tid var starka, de var vana vid att lida och vägra, därför orkade även studenterna både skaffa sitt bröd och sköta sina studier.” Laurikkala, ’Turun akatemian ylioppilaitten kotipaikat, syntyperä ja taloudelliset olot 1600-luvulla’, s. 128, 167, 208.

40. Kaarlo Jäntere, *Koulunkäynti sosiaalisenä ilmiönä vv. 1722–1843 silmälläpitäen erityisesti Porin triviaalikoulu* (Turku 1927), s. 82–201.

41. Arvi Korhonen, ’Yliopistollinen väitöskirja’, *Historiallinen Aikakauskirja* 1927:2, s. 157–161.

42. Under mellankrigstiden fanns i Finland en kulturhistorisk tradition som var mycket stark inom den historiska forskningen. Gunnar Suolahti var en central gestalt inom den kulturhistoriska skolan och en förnyare av den finländska historieforskningen. Inom Suolahtis kulturhistoriska skola tillämpades samhällsvetenskapliga tillvägagångssätt. Gunnar Suolahti, U. L. Lehtonen och Ernst Nevanlinna hade studerat i Leipzig och deltagit i Karl Lamprechts seminarium. Genom dem fick man i Finland i början av 1900-talet information om den tyska metodstriden [på tyska *Methodenstreit*] och nya trender inom historieforskningen, såsom den kollektiva metoden och Lamprechts kulturhistoria. Viktigast var den metodiska ledprincipen, den kollektiva historien, där folket blev historiens subjekt och där historien och kulturen företrädde historiens övergripande form. Med ett kulturhistoriskt, kollektivistiskt forskningsgrepp och en metod förstod man allt som hamnade utanför staten och politiken, såsom socialhistoria, ekonomisk historia och ideologier. Den kulturhistoriska skolan erbjöd ett annat tillvägagångssätt än den traditionella källorienterade historieforskningen. Det kollektivistiska greppet åskådliggörs av Gunnar Suolahtis prästgårdsstudier och Väinö Voionmaas verk *Suomen karjalaisen heimon historia* och *Tampereen historia*. Pertti Haapala, ’Kulturgeschichte i den finländska historieskrivningen’, Harald Gustafsson et al. (red.), *Den dubbla blicken. Historia i de nordiska samhällena kring sekelskiftet 1900* (Lund 2007), s. 57–59; Marja Jalava, ’National, international or transnational? Works and networks of the early Nordic historians of society’, Pertti Haapala, Marja Jalava & Simon Larsson (eds.), *Making Nordic Historiography* (New York & Oxford 2022), s. 101–119.

gångssätt i tankarna, och under handledning av Suolahti utvecklade hon sitt avhandlingsämne om bondehemman i Egentliga Finland. Laurikkala deltog även i Suolahtis seminarium och ingick således i professorns studentgrupp. I seminarierna deltog bland annat Heikki Waris, Eino Rinne (Jutikkala), L. A. Puntila och Vilho Helanen. De kvinnliga forskarna i Suolahtis krets var Liisa Castrén och Toini Melander. Liksom Laurikkala fortsatte Melander sin karriär inom biblioteksväsendet.⁴³

På seminariet byggde Laurikkala sin forskaridentitet som historiker enligt den förebild och handledning hon fick av Suolahti. Hon hade en vision om hur god historieforskning och persona skulle se ut. På seminariet innebar detta ett kulturhistoriskt förhållningssätt. Det viktigaste för Laurikkala var att professorn godkände hennes undersökningar. Professorn uppmuntrade sina studenter till socialhistoriska forskningsuppgifter där målet var att skapa en helhetsbild. Nybörjaren skulle bekanta sig med en studentnations liv, vilket innebar fokus på samhällsklassernas förhållanden. Suolahti betonade vikten av den muntliga traditionen, vilket synliggörs till exempel i de traditionsinsamlingsresor som Hämäläisosakunta (Tavastlands nation) företog. Professorn inte bara handledde, utan även fostrade en ung forskargeneration. Han uppmuntrade sina studenter till förpliktande och krävande självuppfostningsarbete med fokus på den inre utvecklingen och den egna personlighetens kreativa betydelse och avgörande roll i allt forskningsarbete.⁴⁴

Suolahti talade om medkänslans förstående natur, där fenomen från det förflutna iaktogs med förnuftets medel i ljuset av nutiden.⁴⁵ Hans diskussioner med doktoranderna har beskrivits som ett historiskt forskningsögonblick. Suolahtis doktorander brukade träffas för handledning och seminarier i hans hem i Brändö i Helsingfors:

Kunniotettu Opettajamme, tietoisuus, että me muutamam Teidän oppilaanne – olemme saaneet tuottaa iloa Teille, jolta olemme niin paljon, paljon saaneet, on meille jokaiselle sanomattoman kallis. Emme me kuitenkaan ole voineet kiittää

43. Se t.ex. Haapala, 'Kulturgeschichte i den finländska historieskrivningen', s. 57–59. Till Suolahtis elever hörde även Iisakki Laati, Lauri Kuusanmäki, Esko Aaltonen, Martti Kerkkonen, Toini Melander, Henrik Grönroos och Aatos Miettinen. Se Suolahti, *Gunnar Suolahti*, s. 341–342.

44. Heikki Waris, 'Gunnar Suolahti. 16.9.1876–26.12.1933', *Valvoja-Aika* 1934:1, s. 2–8.

45. Ahtiainen, *Kulttuuri, yhteisö, yksilö*, s. 76.

Teitä niin kuin olisi pitänyt ja kuin olisimme hartaasti halunneet. Se tunne on ainakin allekirjoittaneella, jolla kuukausi sitten oli suuri ilo ja kunnia saapua kotiin tuota kiitollisuutemme, kunnioituksemme ja ihailumme vähäistä osoitusta tuomaan.⁴⁶

Professorn satte sig in i doktoranders forskningsämnen, men förutsatte att de hade en egen, klar uppfattning om problemen i det förflutna och nuet; Suolahti strävade med andra ord efter att få reda på doktorandernas historieuppfattning samt efter att få fram deras personlighet i handledningssamtalen.⁴⁷ Han handledde sina doktorander i teman som var bekanta för dem och ville att de skulle välja ett forskningsämne som var förknippat med deras egen uppväxtmiljö. Ämnet för Laurikkalas doktorsavhandling beslutades på seminariet: hennes bakgrund som dotter i en bondefamilj var avgörande. Enligt handledaren kunde bondekultur endast undersökas fullt ut av en person som själv tillägnat sig bondekulturens tankestruktur. I Suolahtis tänkande var det endast så som forskaren kunde gestalta en sann bild av det förflutna.⁴⁸ Laurikkala höll ett seminarieföredrag om egendomars placeringar i Pikis och Halikko härad, och professorn önskade att hon skulle fortsätta med ämnet i doktorsavhandlingen.⁴⁹

Den flitiga och omsorgsfulla forskaren i fältarbete

Utöver den uppmuntran som Laurikkala fick av Suolahti påverkades hennes ämnesval också av 1920-talets vetenskapspolitik – de nationella vetenskaperna i den unga republiken både uppskattades högt och finansierades statligt. Laurikkalas kännedom om hembygden, hennes lämpliga examen och ämneskombination samt hennes forskardröm och löftet om stipendier ledde till att hon deltog i traditions- och ordinsamlingsarbete i Egentliga Finland. Detta gav henne material till en

46. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 16.10.1926; se även Suolahti, *Gunnar Suolahti*, s. 332. ”Vår ärade lärare, medvetenheten om att vi, några av era elever, har fått skänka glädje åt er som har gett oss så mycket, så mycket är ousägligt dyrbart för var och en av oss. Men vi har inte kunnat tacka er som vi borde ha gjort och som vi innerligen hade önskat. Den känslan har åtminstone undertecknad som för en månad sedan hade den stora glädjen och äran att komma hem till er med detta lilla bevis av vår tacksamhet, respekt och beundran.”

47. Suolahti, *Gunnar Suolahti*, s. 332–333.

48. Ahtiainen, *Kulttuuri, yhteisö, yksilö*, s. 76.

49. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 9.12.1925; Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 4.7.1927.

seminarieuppsats och senare till en doktorsavhandling samt bidrog till att avhandlingens källmaterial blev mer omfattande. Forskningsarbetet gynnades också av att hon hade bekantat sig med material på olika håll och i olika samlingar.

I 1920-talets Finland fanns ett stort intresse för att nedteckna ord-förråd och att skriva bosättningshistoria: Många insamlingsprojekt planerades vid institutioner och föreningar. Å andra sidan återvände man till gamla idéer som redan testats.⁵⁰ Inom de nationella vetenskaperna förekom strider mellan olika institutioner och personligheter. För ett dialektordboksprogram påbörjat av Åbo universitets kansler E. N. Setälä, grundades ett finskspråkigt ordboksaktiebolag, som efterföljdes av Sanakirjasäätiö (Ordboksstiftelsen). Sanakirjasäätiö var en ny aktör som bedrev ambitiösa ordinsamlingsarbeten inom finska språket och finsk bosättningshistoria. Huvudmålet var att engagera hela den finska befolkningen i insamlingen av dialektord. Laurikkala hade redan sommaren 1924 fått stipendier av Sanakirjasäätiö för sitt insamlingsarbete.⁵¹ Undervisningsministeriet stödde stiftelsens utflykter till den åboländska skärgården; representanter för Sanakirjasäätiö och många andra intressegrupper och aktörer från bland annat Nationalmuseet deltog i dessa utflykter.⁵²

Laurikkala granskade och kompletterade det insamlade lexikaliska materialet. Arbetet passade för en bibliotekarie som var van vid att katalogisera och klassificera och som präglades av pedantisk yrkesskicklighet. Herman Paul har – inspirerad av den ”performativa vändningen” – diskuterat de dygder och färdigheter som en historieforskare behöver i sitt arbete, där huvudvikten ligger på det som historikern

50. Pia Stenfors, *Suomalainen kotiseutuliike 1894–1944* (Helsinki 2007); se även Ann-Catrin Östman & Nils Erik Villstrand, ’Etnologin och andra nationella vetenskaper – svenskt, finskt och ett disciplinärt ramverk i en ny nationalstat’, Fredrik Nilsson & Anna-Maria Åström (red.), *Nordisk Etnologi 1921–2021. Ett ämne i rörelse* (Åbo 2021), s. 269–292.

51. Kustaa Vilkkuna, ’Myrskyä ja menestystä’, Tuomo Tuomi (toim.), *Sanojen taivalta. Puoli vuosisataa Sanakirjasäätiön toimintaa* (Helsinki 1976), s. 8–27; Ilkka Herlin, *Kivijalasta harjahirteen. Kustaa Vilkkunan yhteiskunnallinen ajattelu ja toiminta* (Helsinki 1993); *Aamulehti* 13.9.1926.

52. Vesa Vares & Kaisa Häkkinen, *Sanan valta. E. N. Setälän poliittinen, yhteiskunnallinen ja tieteellinen toiminta*, (Helsinki 2001), s. 411–419; Kai Häggman, *Sanojen talossa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 1890-luvulta talvisotaan* (Helsinki 2012), s. 291–301; Vilkkuna, ’Myrskyä ja menestystä’, s. 8–27. Laurikkala fick flera gånger Sanakirjasäätiös stipendium under perioden 1924–1929.

gör. Noggrannhet och flit var Laurikkalas dygder och en viktig del av hennes identitet⁵³ – bland annat erbjöd hon andra forskare hjälp som till exempel korrekturläsare. Hennes noggrannhet beskrevs som något som gav sättarna på tryckerierna gråa hår.⁵⁴

Sanakirjasäätiös insamlingsarbete inspirerade nationernas hembygdsarbete. Det akademiska etablissemanget inom historia, etnologi och finska språket samt studentnationsaktiva försökte styra studenternas fria aktiviteter mot främjandet av de nationella vetenskaperna. I studentnationerna ville man i mitten av 1920-talet liva upp verksamheten och blicken riktades mot nationernas kontakter med hemlandskapet. Nationerna ville bidra till att ”avgöra omfattningen av olika etnologiska fenomen och uppnå en exakt etnologisk helhetsbild” av Finland.⁵⁵ Laurikkala fick inbjudningar och stipendierekommendationer för insamlingsprojekt både av Gunnar Suolahti, som främjade tavastlänningarnas insamlingsarbete, och av Einar W. Juva, som organiserade insamlingarna i Egentliga Finland. I Egentliga Finland ville man att ”dialekten och den folkliga kulturen i ett område som hör till landets äldsta odlingsbygder skulle insamlas på ett sätt som motsvarade dess värde”. Målet var att skapa ett monument över det finska folklivet genom kulturhistorisk forskning. Historiker, etnografer och arkeologer lockades till att arbeta inom dessa projekt. Expeditionerna besökte lokala bondgårdar och tidningarna skrev aktivt om det pågående insamlingsarbetet.⁵⁶

Den insamling som studentnationen organiserade i Egentliga Finland för att bevara landskapets traditioner var inte tillräcklig. De mest övertygande monumenten, officiell landskapshistoria baserad på vetenskaplig historieforskning behövdes för att presentera Egentliga Finlands förflutna för eftervärlden. Våren 1929 skrev tidningen *Turun Sanomat* att det kulturhistoriska forskningsarbetet i Egentliga Finlands historia skulle inledas på allvar inkommande sommar. För Laurikkala, som skulle forska om Egentliga Finlands bondekultur, innebar detta ett arbets-

53. Paul, 'What is a scholarly persona?', s. 348–371; Algazi, 'Exemplum und Wundertier', s. 8–32; Paul, 'Scholarly personae. What they are and why they matter', s. 1–14; Niskanen, Bosch & Wils, 'Scientific personas in theory and practice', s. 1–5.

54. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 22.11.1945, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

55. *Turun Sanomat* 20.1.1930; 26.4.1930.

56. Tahvo Liljeblad, 'Vakka-Suomen saaristoon perehtymässä', *Virittäjä* 1929:6–7, s. 258–266; 'Sanaston tutkimus- ja keruutyöt Vakka-Suomessa', *Sanastaja* 1928:2, s. 29–30; Vilkuna, 'Myrskyä ja menestystä', s. 20; *Helsingin Sanomat* 24.8.1929.

projekt på åtta till nio månader.⁵⁷ Skrivandet av landskapshistorien hade föregåtts av en planeringsfas och av bildandet av en historiekommitté med representanter för kommunerna och församlingarna i området. Einar W. Juva, professor i Finlands historia vid Åbo universitet, var medlem i planeringsgruppen och i den vetenskapliga kommittén ända från första början. Planen presenterades för allmänheten våren 1930.⁵⁸ I början betonades bondekulturen och bönders levnadssätt. Den regionala historien marknadsfördes till den stora allmänheten genom att betona ”betydelsen av gamla människors minnen”. Juva och Laurikkala höll föredrag vid historiekommitténs möten och redogjorde bland annat för ”tillvägagångssättet” för forskningen: arbetet skulle ske systematiskt och omfatta muntlig tradition, gamla bouppteckningar och församlingsarkiv.⁵⁹ Informationen skulle spridas i Nystadsregionen och allmänheten skulle ges möjlighet att delta, eftersom pengarna för historieskrivningen samlades in från denna region. Målet var att publicera ett stort antal specialstudier utöver officiella landskapshistoriska verk.

Ett kännetecken för Laurikkala som forskare och bibliotekarie var att hon arbetade enligt ett överenskommet schema. Punktlighet var för henne en viktig dygd och en del av hennes identitet. Samlingarna och stipendierna gjorde det möjligt för Laurikkala att vara tjänstledig från universitetsbiblioteket. Ibland erbjöds hon fler stipendier och uppdrag än vad hon hade möjlighet att ta emot, vilket var pinsamt för henne eftersom Suolahti hade sett till att hon fått stipendierna:

Tuollainen tutkimusmatka työni kohteena oleviin pitäjiin olisi kyllä sekä mielenkiintoinen että hyödyllinen, mutta valitettavasti en voi sitä enää saada sovitetuksi ensi kesän loma-aikaan. Sanakirjasäätiö näet pitäänee kiinni siitä, että teen ainakin 1 kk:n sanakirjatyötä kotipitäjässäni. Ja pelkään, etten oikein jaksa systemaattisesti työskennellä vielä toisena ja samalla viimeisenä lomakuukautenakin, pelkään ettei silloin ainakaan työstäni tulisi sellaista jälkeä, että voisin sitä varten ottaa apurahaa. Joten minusta on rehellisintä olla käyttämättä hyväkseni professorin kovin ystävällistä tarjousta – niin syvästi kiitollinen (ja niin iloinen ja ylpeä) kuin olenkin siitä suuresta hyväntahtisuudesta ja luottamuksesta, jota Te, professori Suolahti, taas olette osoittanut.⁶⁰

57. *Turun Sanomat* 26.4.1930.

58. *Turun Sanomat* 23.11.1929; 26.4.1930; *Åbo Underättelser* 27.3.1929; 17.5.1930; 30.11.1930.

59. *Turun Sanomat* 26.4.1930.

60. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 7.5.1929. ”En sådan expedition till de socknar jag arbetar med skulle vara både intressant och nyttig, men tyvärr kan jag inte längre få det att passa in i nästa sommarlov. Sanakirjasäätiö kommer att insistera på att jag gör minst en månads ordboksarbete i min hemsocken. Och jag är rädd att jag inte kommer

Laurikkala klagade över att arbetet framskred för långsamt vid sidan av vissa tjänsteuppgifter. I praktiken var det dock svårt att förena avhandlingen, traditionsinsamlingarna och stipendierna med biblioteksarbetet. Hon beskrev sina problem på Åbo universitets bibliotek, där hon upplevde att arbetsförhållandena hade blivit outhärdliga. Laurikkala hänvisade sannolikt till personalbristen och bibliotekets ekonomiska svårigheter. Bibliotekschefen Volter Kilpi var ofta tjänstledig och inga vikarier anställdes. Laurikkala berättade för Suolahti att hon sökt en tjänst vid Statsarkivet och skulle behöva ett intyg över de studier som hon bedrivit i tjänsten.⁶¹ Hon rapporterade även om hur hennes forskning framskred och bad om råd av professorn. Hon bedömde att hon skulle behöva sju till åtta månaders tjänstledighet för att samla in källmaterialet. Sedan skulle hon bli klar:⁶²

Syksy- ja talvikuukaudet ovat näet kuluneet aineksia kokoellessa. Eilen juuri kopioin viimeisen – 151:nnen peruluetteloni. Rudenschöldin, Hassel-Welinin, enimmäst Kraftmanin teoksista, Gaddia y.m. olen käynyt läpi. Lähiaikoina aion jatkaa 1700-luvun taloudellisen kirjallisuuden tarkastelemista. Sitten toivon vähitellen pääseväni sepittämään kirjoitelmaa varsinaissuomalaisesta talonpoikaiselämästä 1700-luvulla. Kaiken aineistonkeruun – jäljentelyn jälkeen onkin ihanaa päästä todella luomaan jotakin (vaikka toisaalta usein hiippi mieleen epäily, ettei siitä kuitenkaan taida tulla mitään kirjoittamisen arvoista).⁶³

Ett år senare berättade Laurikkala för Suolahti att hennes arbete framskridit och att antalet kopierade bouppteckningar ökat till trehundra.

att kunna arbeta systematiskt under den andra och sista semester månaden, jag är rädd att mitt arbete inte kommer att vara av sådan kvalitet att jag kan få ett stipendium för det. Så jag tror att det är ärligast att jag inte drar nytta av professorsn mycket vänliga erbjudande – så djupt tacksam (och så glad och stolt) som jag är för den stora vänlighet som ni, professor Suolahti, igen har visat.”

61. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 15.4.1931, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors.
62. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 4.5.1930, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors.
63. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 21.3.1929, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors. ”Höst- och vintermånaderna har nämligen gått åt att sammanställa källmaterialet. Igår kopierade jag min sista – 151:e bouppteckning. Rudenschöld, Hassel-Welin, största delen av Kraftmans verk, Gadd m.fl. har jag gått igenom. Inom den närmaste tiden kommer jag att fortsätta att titta på 1700-talets ekonomiska litteratur. Sedan hoppas jag att jag så småningom kan skriva ihop en avhandling om bondelivet i Finland på 1700-talet. Efter allt samlande och kopierande ska det bli underbart att faktiskt få skapa något (även om jag å andra sidan ofta har en smygande misstanke om att det kanske ändå inte är värt att skriva om).”

Hon beklagade också att de brandförsäkringsdokument som hon beställt från svenska arkiv inte skickats till henne. När Laurikkala började vara på slutrakan med insamlandet av källmaterial, skrev hon till Suolahti: ”Jag hoppas att jag inom kort kan börja med det egentliga sammansättningsarbetet.”⁶⁴

Efter ytterligare några års arbete med doktorsavhandlingen såg Laurikkala fortfarande sig själv som en nykomling.⁶⁵ Hon hade en uppfattning om vilken typ av vetenskaplig text Suolahti väntade sig och hon försökte leva upp till den respekterade handledarens förväntningar.

Laurikkalas osäkerhet kommer fram i sättet på vilket hon talade om sitt arbete. Hon använder ordet *skrift*, men talar ibland om sitt arbete som ett slags *skriveri*: ”Jag är rädd för att hela skriften bara är en alltför omfattande, oinspirerad och ofruktbar katalogisering, så det är oförläppligt att besvära professorn och be honom läsa den.”⁶⁶ För att arbetet överhuvudtaget ska kunna fortsätta behövs kritik. Suolahti kommenterade texten efter att han hade läst det kapitel Laurikkala sänt.⁶⁷ Laurikkala var skicklig på att hitta källmaterial. Som bibliotekarie kände hon till bibliotekens och arkivens samlingar. Medan Suolahti förutsatte både inlevelse i ämnet och helhetssyn, var Laurikkala mer benägen att uppmärksamma detaljer och katalogiseringar hon upptäckt. Suolahtis död i december 1933 påverkade Laurikkala djupt, eftersom hon hade bundit sig vid att följa Suolahtis kulturhistoriska metod, enligt vilken hon under dennes handledning ville bygga upp sin forskaridentitet. Hon skrev senare att det efter Suolahtis död inte fanns någon manlig historiker som var intresserad av hennes forskning och den metod som hon använde sig av.⁶⁸

Laurikkala publicerade på 1930-talet några artiklar i inhemska språkvetenskapliga och historiska tidskrifter. Hon föreläste vid Turun Historiallinen Yhdistys om ämnen som anknöt till hennes doktorsavhandling, såsom bondebibliotek från 1700-talet och bönders bostads-

64. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 9.2.1930, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors.

65. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 2.4.1929, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors.

66. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 23.11.1931, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors.

67. Saini Laurikkala till Gunnar Suolahti 5.12.1931, Släkten Suolahtis arkiv, RA, Helsingfors.

68. Saini Laurikkalas brev till Pentti Renvall 1945, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

hus. Under loppet av tjugofem år höll endast två andra kvinnliga historiker föredrag i föreningen.⁶⁹ Laurikkala deltog inte längre efter början av 1930-talet i insamlingsprojekt som ordnades i Egentliga Finland, eftersom hon i första hand såg sig som historieforskare och traditionsinsamlingarna alltmer riktades mot etnologi och folkloristik.

De tre första delarna av Egentliga Finlands landskapshistoria utkom 1931, 1935 och 1938. Laurikkalas texter lyser dock med sin frånvaro trots att hon hade varit med i projektet som forskare.⁷⁰ I samma veva med den första landskapshistorien inleddes också det andra kulturhistoriska storprojektet i landet, *Suomen kulttuurihistoria* (Finlands kulturhistoria), där Suolahtis doktorander representerade den nya forskargenerationen. De första som disputerade bland Suolahtis doktorander var Heikki Waris och Eino Jutikkala år 1932. Könbalansen i det finländska vetenskapssamfundet på 1920- och 1930-talen illustreras av att endast två kvinnor fanns bland författarna till bokserien *Suomen kulttuurihistoria*. Tyyni Vahter skrev om kvinnohantverk och folkdräkter och Elsa Enäjärvi-Haavio om lekar. Forskarkvinnorna var få och inte alltid uppmärksammade, vilket framgår till exempel av att man till författare i serien endast valde män som deltog i Suolahtis seminarium. Kustaa Vilkkuna skrev om lanthushållning och Lauri Kuusanmäki om bondgårdar. För dessa teman skulle Laurikkalas expertis och forskningsämne ha passat väl.⁷¹

Laurikkalas tjänst vid universitetsbiblioteket, tillika med Suolahtis död, försenade hennes forskning. Hon hade uppnått en ordinarie post men också ålagts ett stort ansvar i slutet av 1930-talet. Laurikkala handlade som vikarie överbibliotekarietjänsten under Volter Kilpis sjukdom 1938 och efter hans bortgång sommaren 1939. Hösten 1939 ansvarade

69. Saini Laurikkala, ”Nyt ole Ruotzi riemuinen”. Historiallinen arkiveisu 1600-luvun lopulta’, *Virtittäjä* 1935:3, s. 386–389; se även Viljanti, ”Turun Historiallinen Yhdistys 25-vuotias”, s. 324–334.

70. Herlin, *Kivijalasta harjahirteen*, s. 98–102; Uno Harva, ’Varsinais-Suomen henkistä kansankulttuuria’, *Varsinais-Suomen historia* III:1; Kustaa Vilkkuna, ’Varsinaissuomalaisten kansanomaisesta taloudesta’, *Varsinais-Suomen historia* III:2 (Porvoo & Helsinki 1935).

71. *Suomen Kulttuurihistoria I–IV* (Jyväskylä 1933–1936); Haapala, ’Kulturgeschichte i den finländska historieskrivningen’, s. 56; Suolahti, *Gunnar Suolahti*, s. 337–345; Nils Storå, ’Etnologins framväxt i Finland ur ett finlandssvenskt perspektiv’, Fredrik Nilsson & Anna-Maria Åström (red.), *Nordisk Etnologi 1921–2021. Ett ämne i rörelse* (Åbo 2021), s. 67–68; se även Heikki Waris brev till Pentti Renvall 22.12.1945, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

hon för den omfattande evakueringen av biblioteket, och uppgav att hon ville vara till nytta och tjäna sitt fosterland.⁷² Under vinterkriget arbetade Laurikkala i sin hemsocken som lotta och rapporterade till sin överordnade, rektor Einar W. Juva. Juva var bara sex år äldre än Laurikkala och de hade arbetat tillsammans vid Åbo universitet och i Egentliga Finlands historiprojekt. Laurikkalas förhållande till Juva var formellt, artigt och försiktigt. För henne var Juva en högtärad professor och rektor. I följande brev informeras rektorn om att Laurikkala inte kommer att återvända till sitt gamla arbete efter tjänstgöringen som lotta.

Herra Rehtori, kaiken varalta: työni on nykyisin kotipitäjäni säästöpankin kassa-kaapissa ja toivon, että sitä voisi jotenkuten käyttää silti, vaikken olisi sitä viimeistelemässä. Valtuutan siis täten Teidät, Rehtori Juva, ottamaan sen haltuunne ja käyttämään niinkuin parhaaksi katsotte siinä tapauksessa, etten itse sitä enää tarvitse. Ja vielä kerran: kiitän Teitä kaikesta hyvydestänne ja ystävällisydestänne.⁷³

Övergivet manus

Hösten 1940 överlämnade Laurikkala sitt halvfärdiga avhandlingsmanuskript till professor A. R. Cederberg, Suolahtis efterträdare. Laurikkala hade sökt tjänsten som överbibliotekarie vid Åbo universitet och hennes avsikt var att få doktorsavhandlingen klar inom ramen för en eventuell speciminationstid. Totalt sju personer sökte tjänsten, varav tre doktorer och en med docentkompetens. Trots att den 42-åriga Laurikkala var tillförordnad överbibliotekarie, ansåg hon det nödvändigt att uppträda ödmjukt, tacksamt och ursäktande mot professor Cederberg:⁷⁴

-
72. Saini Laurikkala, *Volter Kilpi kirjastomiehenä* (Turku 1948); Kokko, *Volter Kilpi*, s. 555; Saini Laurikkala, ’Muisteluksia Turun yliopiston kirjastosta talvisodan ajalta’, *Turun historiallisen yhdistyksen julkaisuja* 22 (Turku 1970), s. 234–244; Vares, *Turun yliopiston historia, osa 1* (Turku 2020), s. 154–158; Saini Laurikkala & Eero Neuvonen, *Turun yliopiston kirjasto 1917–1969* (Turku 1970).
73. Saini Laurikkala till Einar W. Juva 22.1.1940, Einar W. Juvans arkiv, Riksarkivet (RA), Åbo. ”Herr rektor, för säkerhets skull: mitt arbete [doktorsavhandlingsmanuskript] är numera i Sparbankens kassaskåp i min hemsocken och jag hoppas att det kan på något sätt användas, även om jag inte skulle ha möjlighet att avsluta det. Jag ger härmed er, rektor Juva, fullmakt att ta det i besittning och använda det som ni finner ändamålsenligt om jag själv inte längre behöver det. Och ännu en gång tackar jag er för all er godhet och vänlighet.”
74. Saini Laurikkala till A. R. Cederberg 12.10.1940, A. R. Cederbergs arkiv, RA, Helsingfors.

Rohkenen nyt kääntyä puoleenne avunpyynnöllä. Kun kerran olen tullut hake-neeksi täkäläistä ylikirjastonhoitajan tointa, tarvitsisin kun respiittiaika lokakuun puolivälissä päättyy jonkinlaisen todistuksen työstäni, enkä voi saada sitä täältä. Pyytäisin kysyä teiltä Professori Cederberg, saisinko mahdollisesti lähettää teille työni nähtäväksi ja voisinko saada professorilta todistuksen sen ollessaolosta. Pyydän anteeksi aiheuttamaani vaivaa ja kunnioittavimmin.⁷⁵

[O]len teille professori Cederberg syvästi kiittollinen siitä, että monista kiirei-sistä töistäne huolimatta ystävällisesti suostuitte ottamaan vaivoiksenne vielä tämän ylimääräisen tehtävänkin.⁷⁶

Cederberg accepterade inte manuskriptet som en avhandling utan beskrev arbetet i ett bryskt uttalande som fragmenterat och som en detaljerad katalog. Han ansåg att ämnet var för omfattande och rekom-menderade att studien inte skulle läggas fram som en avhandling. I stället föreslog han att Laurikkala skulle byta ämne, i vilket fall Ceder-berg också var villig att fortsätta som handledare.⁷⁷

Cederbergs uppfattning påverkades också av andra faktorer, inte minst av hans syn på Gunnar Suolahti som historiker. Suolahtis sätt att bedriva kulturhistoria och tillämpa den kollektivistiska metoden pas-sade inte in i Cederbergs historiesyn. Laurikkala hade gjort sitt bästa för att följa de instruktioner hon fått av den professor som hon så mycket respekterade och beundrade – och som för henne representerade rätt slags historisk forskning. Laurikkalas ställning som Suolahtis elev, och det faktum att Suolahti hade gett henne ett ämne som Cederberg till en början inte hade velat förstå, påverkade bedömningen. Kritiken påminner om det mottagande som Cederbergs egen forskning ofta

75. Saini Laurikkala till A. R. Cederberg 2.9.1940, A. R. Cederbergs arkiv, Riksarkivet: ”Jag vågar nu vända mig till er för att få hjälp. Eftersom jag har sökt tjänsten som överbib-liotekarie här skulle jag behöva någon form av intyg på mitt arbete när min specimi-nationstid löper ut i mitten av oktober, och det kan jag inte få här. Jag skulle vilja fråga er, professor Cederberg, om jag möjligen skulle kunna skicka mitt arbete till er för att ni kan ta en titt på det och få ett intyg av professorn om att det existerar. Jag ber om ursäkt för det besvär jag har orsakat er, och med största respekt.”

76. Saini Laurikkala till A. R. Cederberg 17.9.1940. ”Jag är djupt tacksam för er, professor Cederberg, för att ni trots era bråda uppgifter tog på er det här extra uppdraget.”

77. A. R. Cederbergs brevkoncept till Saini Laurikkala 16.10.1940, A. R. Cederbergs arkiv, Riksarkivet; se Eija Juujärvi, ’Historian uupumaton työmies A. R. Cederberg – historiantutkija, arkistomatkaaja ja isänmaanystävä’, Ari Vallius (toim.), *Arno Rafael Cederberg. Kansainvälinen historiantutkija ja organisaattori* (Joensuu 1997), s. 84–95. Om Cederberg, se även Timo Rui, *Ulkomaiset tiedemiehet Tarton yliopistossa ja viro-laisten opintomatkat ulkomaille 1919–1940* (Joensuu 2001), s. 59–83.

fått i samband med hans tjänsteansökningar. Korrespondensen ger uttryck för båda parternas känslor. Cederberg skriver:

Erikoisesti on mieleni paha siitä, että jos se aika ja vaiva ja huolellisuus, minkä olette uhrannut arvosteltavana olevaan tutkimukseen olisi uhrattu jonkin suppeamman aineen käsittelyyn esimerkiksi kirjastohistorian alalla, miltä olisi löydettävissä ver-rattain helpolla käsiteltäviä aiheita.⁷⁸

Omdömet gjorde Laurikkala nedstämd och hon bad Cederberg om ursäkt igen: ”Jag är ledsen att jag var tvungen att orsaka er, profes-sor Cederberg, min första universitetslärare, så mycket besvär och besvikelse.”⁷⁹ Av korrespondensen framgår inte om hon kände till det konfliktfyllda förhållandet mellan Suolahti och Cederberg. Trots att Suolahti avlidit redan 1933 var Cederbergs antipati mot Suolahti så stark att han var kritisk till all forskning som hade med Suolahti och hans doktorander att göra. Vid tillsättandet av professuren hade Cederberg förlorat mot Suolahti, och den besvikelse och förödmjukelse han kände påverkade honom fortfarande starkt – sju år efter Suolahtis död. Ceder-berg var inte ensam om denna kamp – många forskare kring honom delade hans historiesyn och inställning till den kulturhistoriska skolan. Cederberg avvisade inte bara Laurikkalas manuskript utan också andra studier där man tillämpat den kulturhistoriska metoden.⁸⁰ Språket i kritiken var ovanligt hårt, till och med grovt. Enligt Cederberg hade den kollektivistiska kulturhistoriska metoden en förödande effekt på historieforskningen och på den humanistiska forskningen överlag. Den helhetssyn som riktade in sig på att beskriva aspekter i den eko-nomiska, sociala och kulturella historien var enligt honom inte rätt slags historisk forskning.⁸¹

78. A. R. Cederbergs brevkoncept till Saini Laurikkala 16.10.1940, A. R. Cederbergs arkiv, RA, Helsingfors. ”I synnerhet är det tråkigt att tänka på att om den tid, ansträngning och omsorgsfullhet som ni har ägnat åt den aktuella studien hade ägnats åt något mer avgränsat ämne, till exempel inom bibliotekshistorien, var skulle ni då hitta relativt enkla ämnen att behandla.”

79. Saini Laurikkala till A. R. Cederberg 29.10.1940, A. R. Cederbergs arkiv, Riksarkivet.

80. Cederbergs inställning till den kulturhistoriska metoden är välkänt i den finländ-ska historieskrivningen. Cederbergs arkiv och speciellt hans brevväxling belyser bland annat 1920- och 1940-talens strider och Cederbergs likasinnade kolleger. Se även Eija Laiho, ’Cederberg, Arno Rafael (1885–1948) historian professori’, <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/3167> (hämtad 5.2.2025); Juujärvi, ’Historian uupumaton työmies’, s. 84–85, se även not 280 på s. 106.

81. Juujärvi, ’Historian uupumaton työmies’, s. 69–72.

Österut – en mellanakt

Det var lätt för Laurikkala att återvända till sitt arbete som lotta och acceptera arkivarien och militärtjänstemannen Pentti Renvalls förslag om att organisera Östkarelska krigsbytesarkivet. Laurikkala såg uppgiften som en fosterländsk plikt som även innebar en välkommen omväxling i biblioteksarbetet. Livet i Petrozavodsk, som av de finländska ockupanterna omdöpts till Äänislinna, innebar också äventyr samt ett hektiskt och intressant liv. Forskare från olika discipliner hade begett sig till Östkarelen för att vetenskapligt motivera att området hörde till Finland. För det behövdes historiker, etnografer, folklorister och arkeologer. Statens vetenskapliga delegation för Östkarelen fattade beslut om stipendier och om vilka forskare som skulle skickas till Östkarelen.⁸² Renvall hade fått det ekonomiska stöd som delegationen samordnade och var chef för Östkarelska krigsbytesarkivet i Äänislinna, samtidigt som han bedrev forskning och utbildningsarbete.⁸³ Han hade lärt känna Laurikkala vid Åbo universitet och uppskattade hennes professionalitet, noggrannhet och punktlighet.

Laurikkala inventerade och katalogiserade litteratur och arkivmaterial från det erövrade området och organiserade de övriga gruppmedlemmarnas arbete. Hon var verksam i Östkarelen under sammanlagt elva månader 1942–1944.⁸⁴ I den mansdominerade forskargruppen i Östkarelen ingick förutom Laurikkala även två andra kvinnliga forskare: Helmi Helminen, forskare i historia och etnologi,⁸⁵ och Ella

-
82. Ilkka Herlin, 'Linjoilla ja linjojen takana. Historioitsijat sodassa', Pekka Ahtiainen & Jukka Tervonen, *Menneisyyden tutkijat ja metodien vartijat. Matka suomalaiseseen historiankirjoitukseen* (Helsinki 1996), s. 112–119; Tenho Pimiä, *Sotasaalista Itä-Karjalasta. Suomalaistutkijat miehitytyillä alueilla 1941–1944* (Helsinki 2007), s. 11–26; Mervi Kaarninen, 'Yliopisto sodassa – opetusta ja tutkimusta rintamalla ja kotirintamalla', Marjatta Hietala (toim.), *Tutkijat ja sota* (Helsinki 2006), s. 191–200; Pirjo Uino, "'Erinomainen maa tämä on". Arkeologinaisia Aunuksen teillä 1943', Minna Silver & Pirjo Uino (toim.), *Tiedeenainen peilissä. Arkeologian professori Ella Kivikosken elämä ja tutkimuskentät* (Turku 2020), s. 147–167; Saini Laurikkalas arbetsintyg (Pentti Renvall) 23.10.1946, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.
83. Om Pentti Renvalls arbete i Östkarelen, se Lisa Vuonokari-Bomström, *Itä-Karjalan sotasaalisarkisto miehityshallinnon välineenä ja Suur-Suomen rakentajana 1941–1944* (Turku 2025), <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-02-0016-9>.
84. Saini Laurikkalas arbetsintyg (Pentti Renvall) 23.10.1946, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.
85. Irma-Riitta Järvinen, 'Kylä ja erämaa. Helmi Helmisen perinteentallennusmatkat Itä-Karjalaan 1941–1944', Pekka Laaksonen, Seppo Knuutila & Ulla Piela (toim.), *Kenttä-*

Kivikoski, docent i arkeologi och amanuens vid arkeologiska kommissionen. Breven av Östkarelen-forskarna förmedlar en romantiserad och till och med en exotisk bild. För en person med rötterna i Egentliga Finland framstod Östkarelen som något nytt och annorlunda; landskapet och naturen gjorde ett stort intryck på Laurikkala. Även namnen som användes för de erövrade områdena återspeglar exotismen: Äänislinna kallades för Österns metropol och Östkarelen för en koloni. Helmi Helminen skrev om det höstliga vattnets kalla lugn och om det gyllene korn som glänser starkt under blå rök.⁸⁶ Ella Kivikoski sände hälsningar från öster, från brända skogar och leende sommarängar, från fattiga fornminnen, livliga urinvänare och från tystnaden och friden när kriget var på många mils avstånd; hon beskrev Östkarelen som ett underbart land.⁸⁷

Laurikkala kände att det var naturligt att börja med traditionsinsamlingen igen, nu bland ingermanlänningar i stället för i hembygden. Hon hade skrivit om ingermanlänningars lidande och tänkte att den ”urfinska” befolkningen inte hade lidit särskilt mycket jämfört med dem. Östkarelen fick ny betydelse för Laurikkala när hon i Äänislinna träffade sin farbror S. J. Laurikkala, som varit präst i Ingermanland i nästan trettio år. Detta öppnade upp för nya erfarenheter när hon följde farbrodern för att bekanta sig med Ingermanlandsfinnars förhållanden. Hon blev bekant med militärprästerna i området. Laurikkala skrev: ”Jag tror att jag redan har hemortsrätt här. Livet är rikare, intressantare och mer omväxlande än under normala omständigheter. Jag är tacksam för att mina steg tog mig hit.”⁸⁸

Inte ens under undantagsförhållanden kunde Laurikkala glömma den halvfärdiga doktorsavhandlingen. Cederberg skrev till Laurikkala för att höra sig för om hennes förhållning till hans nya forskningsidé. Cederberg hade uppmanat Laurikkala att utforska historien av biblioteket vid den gamla akademien i Åbo. Laurikkala berättade i sin tur att hon längtade efter ett forskningsarbete vid sidan av verksamheten i tjänsten och som lotta. Brevväxlingen förmedlar information om för-

kysymyksiä (Helsinki 2004), s. 43–59; se även Irma-Riitta Järvinen, ’Varhaiset naiset kentällä. Kirjoituksia kielen ja perinteen voimasta’, Sirpa Huttunen & Pirkko Nuolijärvi (toim.), *Tahdon sanoa. Kirjoituksia kielen ja perinteen voimasta* (Helsinki 2005), s. 95–96.

86. Järvinen, ’Kylä ja erämaa’, s. 43–59.

87. Se även Uino, ’Erinomainen maa tämä on’, s. 155–156.

88. Saini Laurikkala till Einar W. Juva 18.7.1942, Einar W. Juvas arkiv, RA, Åbo.

hållandena i Äänislinna och visar ett artigt och försiktigt intresse för det nya forskningsämnet. Brevet visar att Laurikkala var en uppmärksam iakttagare och uttolkare när hon beskrev livet vid Onegas stränder:

Kunniottavat kiitokseni ystävällisestä kirjeestänne ja muistamisesta. Toisinaan suorastaan jo kärsin, kun en pääse oman työni alkuun, mutta pian tämä minun kulkurielämäni kai jo loppuu. Olen siis täällä idän metropolissa jo viidettä kertaa, kymmenes kuukausi on menossa ja tulen viipymään noin joulukuun puoliväliin. Sitten ”siviilielämäni” jo alkaakin ellen kesääni vielä kolmatta kertaa saa viettää täällä Äänisen rannoilla. Miten vaikeaa lieneekään monen vuosikautia sotapalveluksessa olleen miehen jälleen tarttua arkiseen siviilihommansa kun minustakin elämä Turussa tuntuu sangen yksitoikkoiselta tämän rikkaan ja monivivahteisen sotilaselämän jälkeen. Työ on mielenkiintoista, virkatovereissa on useita erikoisen sympaattisia, ruoka ja asunto-olot ovat hyvät, mitäpä enempää voisi enää pyytää [...] Ainoana haittana näin syksyllä on tšekäläinen Egyptin pimeys, joka tekee ulkona liikkumisen vaikeaksi, koska minkäänlaista katuvalaistusta ei ole ja pimeä tulee paljon aikaisemmin kuin läntisessä Kanta-Suomessa. Täällä mm. oppii antamaan kuutamolle täyden arvon ja sovitamaan menemisensä sen mukaan.⁸⁹

Innan Laurikkala tog itu med sitt nya forskningsämne begrundade hon vad hon kunde göra med det övergivna manuskriptet. Bibliotekariens identitet och plikt känsla passade inte ihop med det oavslutade arbetet. Den här gången var det naturligt att vända sig till rektor Juva som hade följt Laurikkalas karriär som bibliotekarie och forskare sedan slutet av 1920-talet. Dessutom skötte Laurikkala alla tjänstledighetsärenden som var förknippade med lotta-arbetet med Juva. Laurikkala gav en detaljerad beskrivning av sina arbetsförhållanden vid universitetet i Äänislinna. Hierarkierna och skillnaderna finns kvar i breven till hemmafronten, men när hon skriver om arbetsförhållandena i Äänislinna förmedlas en mer jämlik och kamratlig bild av gemenskapen. I oktober 1943 skrev

89. Saini Laurikkala till A. R. Cederberg 4.11.1943. ”Ett vördnadsfullt tack för ert vänliga brev och minne. Ibland lider jag redan av att jag inte kan påbörja mitt eget arbete, men snart kommer nog detta mitt luffarliv att ta slut. Jag är alltså här i den östliga metropolen för femte gången, jag är inne på min tionde månad och kommer att vara här till ungefär mitten av december. Sedan börjar mitt ”civila liv”, om jag inte tillbringar min tredje sommar här vid Onegas stränder. Hur svårt måste det inte vara för många män som i årtal har tjänstgjort i armén att komma tillbaka till sitt civila vardagsliv, när jag också tycker att livet i Åbo är ganska enformigt efter detta rika och varierande militära liv. Arbetet är intressant, det finns flera synnerligen sympatiska kollegor, maten och levnadsförhållandena är goda, vad mer kan man begära [...] Den enda nackdelen är det egyptiska mörkret här, som gör det svårt att gå ut, eftersom det inte finns någon gatubelysning och det blir mörkt mycket tidigare än i västra Finland [fi. *Kanta-Suomi*]. Här gäller det bland annat att ta vara på mänskenet och anpassa sin vandring därefter.”

SA-Kuva

Arkivmaterial och böcker som tagits i krigsbyte i Äänislinna fördes till universitetets lokaler där de ordnades och katalogiserades. E. A. Jamalainen och E. Manninen, Försvarsmaktens bildarkiv.

SA-Kuva

Laurikkala till sin överordnade om hur de som en ”krigsbyteskolchos” hade gått på bio i utkanten av staden för att ge Aarno Maliniemi, som hade anlänt från huvudstaden, en smak av vilda västern (öst).⁹⁰ Hon skrev att vardagen var som för andra soldater:

Alkuvaikeuksista päästyäni, saadessani lutikkaisen hotellihuoneen sijasta puhtaan boheemi baksin ja ruostuneen ryssäntaitoni taas virottua eloon – olen viihtynyt. Työ on mielenkiintoista. Työhuoneeni sijaitsee Äänislinnan yliopiston 4:ssä kerroksessa, josta on kaunis näköala Äänisjärvelle aina en tosin muistakaan, että olen Äänislinnan yliopistossa enkä Turun yliopistossa, materiaali jota joudun käsittelemään, on ylen likaista, paremminkin usein suorastaan saastaista. Joka leikkiin ryhtyy, se leikin kestäköön [...] Vaikeutensa täkäläisellä elämällä on, mutta kuten sanottu, omasta puolestani olen valmis palaamaan, jos siten voin hyödyntää Tyk [Turun yliopisto] ja maatani.⁹¹

Laurikkala frågade Juva om hon kunde publicera sitt avhandlingsmanuskript i Åbo universitets serie i bokform och på så sätt glömma avhandlingen. Hon skrev om sitt övergivna manuskript med en besviknen ton och antydde att hon var på väg att ge upp, och erkände att hon misslyckats som forskare då också ämnet föreföll vara oviktigt. Hon ville sätta punkt för sin avhandlingsprocess. Forskaren befarade att det värdelösa manuskriptet skulle glömmas bort i en skrivbordslåda.⁹² Juva såg potentialen i manuskriptet och uppmuntrade Laurikkala att arbeta vidare. Laurikkala var ödmjuk och tacksam för att hon fick en möjlighet att fortsätta arbeta under Juvas ledning, men var rädd att hennes långsamhet hade varit en besvikelse för Juva.⁹³

Ny början i ”krigsbyteskolchos”

Sommaren 1945 mindes Laurikkala med nostalgi tiden i Äänislinna, som hade varit en befrielse från vardagen i Åbo. Hon kände att hon

90. Saini Laurikkala till Einar W. Juva 14.10.1943, Einar W. Juvas arkiv, RA, Åbo.

91. Saini Laurikkala till Einar W. Juva 18.7.1942, Einar W. Juvas arkiv, RA, Åbo: ”Efter de inledande svårigheterna, när jag fick en ren, bohemisk lya i stället för ett hotellrum utan väggar, och när mina rostiga kunskaper i ryska har igen väckts till liv – har jag trivts. Arbetet är intressant. Mitt kontor ligger på fjärde våningen vid Äänislinna universitet med en vacker utsikt över Onega, jag minns inte alltid att jag är vid Äänislinna universitet utan vid Åbo universitet, materialet jag måste hantera är ytterst smutsigt. Den som ger sig in i leken får leken tåla [...] Livet här har också sina svårigheter, men som sagt, för egen del är jag beredd att återvända om jag på så sätt kan utnyttja Tyk [fi. *Turun yliopisto*, Åbo universitet] och mitt land.”

92. Saini Laurikkala till Einar W. Juva 14.10.1943, Einar W. Juvas arkiv, RA, Åbo.

93. Saini Laurikkala till Einar W. Juva 23.10.1943, Einar W. Juvas arkiv, RA, Åbo.

skulle vara fattigare utan denna tid ”som nog aldrig kommer tillbaka, utan bara lever i våra hjärtan. Det är något som saknas i denna normala vardag, den mystiska charm som var så karaktäristisk för Petrozavodsk och som är omöjlig att beskriva för utomstående på ett sätt som de kan förstå”.⁹⁴ Då Laurikkalas tankar vandrade till Onegasjön, Ukrisjön och Lohijokisjön kändes det bra. Hon hade upplevt krigssomrarna i Östkarelen som befriande. Hon hade trivts och haft möjlighet att arbeta självständigt med krigsbytesmaterialet.

Laurikkala har beskrivit sig själv som blyg och tillbakadragen men samtidigt som stolt, vilket har satt sin prägel på hennes forskning och hennes identitet. Hon ville inte besvära någon med sina egna angelägenheter och tyckte att det var pinsamt att be någon läsa och kommentera hennes arbete. Laurikkalas personlighet förklarar också hennes osäkerhet samt högaktningen och ursäktandet i breven när hon bad om kommentarer från professorer. Detta beskriver också hur hon såg på forskarkvinnors ställning vid universiteten på 1930–1940-talen, och hur hon tolkade detta genom sitt beteende. Att leva med kollegor under exceptionella omständigheter i Östkarelen och att arbeta tillsammans med krigsmaterial hade skapat en känsla av tillhörighet och vänskap som skilde sig från vardagligt arbete på biblioteket. Laurikkala kallade arbetsgemenskapen i Äänislinna för en ”krigsbyteskolchos”. Kollegorna från krigsbytekolchosen fortsatte att hålla kontakt efter kriget och besökte varandras hem.⁹⁵ I sina brev under kriget ifrågasatte Laurikkala inte vid något tillfälle arbetet med krigsbytet, i och för sig skulle brevcensuren inte ha tillåtit det.

Tiden i Östkarelen förde Laurikkala närmare Renvall, som disputerat 1939 och från 1940-talet var chef för Åbo landsarkiv, och skapade en förtroendefull relation som gjorde det möjligt för henne att tala om forskningsrelaterade problem. Laurikkala skrev till Renvall efter Suolah-tis död att det inte fanns någon *historieman* som var intresserad av den sorts historia som Suolahti handlett sina doktarander i och att Renvall nu intagit Suolah-tis plats. Den osäkra forskaren visste att hon behövde

94. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 24.7.1945, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors. ” [j]oka sellaisenaan ei varmaankaan koskaan enää palaa, vaan elää vain sydämissämme. Tästä normaalista arkiäiherruksesta puuttuu se jokin, se salaperäinen viehätys, joka oli ominaista Petrokolskille ja jota on mahdotonta kuvailla sivullisille niin, että he voisivat ymmärtää.”

95. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 9.8.1945, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

hjälp för att komma vidare. Förhållandet mellan Juva och Laurikkala hade varit formellt och Juva stod 1945 fortfarande högt i hierarkin som universitetsrektor. Däremot hade Laurikkala och Renvall arbetat tillsammans under krigstida undantagsförhållanden – detta gjorde det kanske enklare för Laurikkala att diskutera manuskriptet med honom.⁹⁶

Renvall läste det halvfärdiga manuskriptet. Laurikkala kände att det gamla arbetet fick nytt liv, och efter diskussionerna tackade hon Renvall brevledes och reflekterade över arbetet:

I åratal har jag envist försökt hålla fast vid det ursprungliga i mitt arbete, men jag har stampat på stället. Du har nu lyckats befria mig från dödläget, du har återgett mig de första årens entusiasm och glädje och förtroende för mig själv och mitt arbete.⁹⁷

Laurikkala hade försökt hålla fast vid den ursprungliga idén som hon kopplat till Gunnar Suolahtis tänkande och vägledning. Det tog henne knappt ett år att få sin avhandling förhandsgranskad. Under denna tid diskuterade och debatterade hon och Renvall studien många gånger.

Renvall engagerade sig i Laurikkalas arbete eftersom han höll på att skriva en lärobok i historisk metod. Han var intresserad av att undersöka Suolahtis föreläsningmetoder, vilka han diskuterade med Laurikkala och andra tidigare studenter till Suolahti.⁹⁸ Suolahti hade betonat empati och medkänsla, hur forskaren måste känna till det samhälle han eller hon skriver om. I Laurikkalas arbete var det begreppen *liv* och *samhälle* som väckte diskussion. Renvall skrev i sin metodbok att inlevelsen var möjlig endast med ett själsliv som var tillräckligt likt den egna tiden. Forskaren kan dock förstå de strukturella dragen i själslivet och den helhet som de bildar.⁹⁹ Laurikkala hade varit intresserad av föremålen i ett bondehem men hade inte fokuserat på eller analyserat de människor som levit i hemmet och använt föremålen – redan Suolahti hade på samma sätt som Renvall önskat att flera personer skulle ingå i avhandlingens analys.

96. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 1945–1946, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

97. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 22.11.1945, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors. ”Vuosikausia olen tosin itsepäisesti yrittänyt pitää kiinni työni alkuperäisestä luonteesta, mutta polkenut pahasti paikallani. Sinun on nyt onnistunut vapauttaa minut kuolleesta pisteestä, olet palauttanut minulle alkuvuosien työnhalun ja ilon ja luottamuksen itseäni ja työhöni.”

98. Pentti Renvall till Heikki Waris 20.12.1945; Heikki Waris till Pentti Renvall 22.12.1945, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

99. Pentti Renvall, *Historiantutkimuksen työmenetelmät* (Porvoo & Helsinki 1947), s. 302–303.

Laurikkalas studie är indelad i tre huvudkapitel. Det första kapitlet fokuserar på bondesamhällets livsmiljö på 1700-talet, där Laurikkala med hjälp av tidigare forskning ger en översikt över det statiska och fattiga samhället. Med hjälp av Suolahtis och Jutikkalas studier presenterar hon 1700-talets sociala grupper i ”Sverige-Finland”. I det andra kapitlet redogör hon för 1700-talets ekonomi och politik. Den egentliga analysen av bouppteckningsmaterialet genomför hon i det omfattande, tudelade tredje kapitlet. Den ena delen behandlar bostäder och den andra hushållsartiklar. Laurikkalas doktorsavhandling präglas genomgående av god akribi och den baserar sig på en noggrann klassificering, men bondebefolkningen uppträder inte i den som levande och aktiva aktörer. Hon ställde redan före disputationen delar av sin avhandling till Renvalls förfogande. Dessa kapitel om bouppteckningarna kunde Renvall utnyttja i den ovan nämnda boken *Historiantutkimuksen työmenetelmät*.¹⁰⁰

Renvall var förhandsgranskare för Laurikkalas avhandling och den 21 juni 1947 disputerade hon med Juva som opponent.¹⁰¹ Juvas utlåtande publicerades i *Historiallinen Aikakauskirja*.¹⁰² Laurikkala fick betyget *magna cum laude approbatur* som hon var nöjd med – avhandlingen uppfyllde de mål hon hade ställt upp för sig själv.¹⁰³ Laurikkala och Renvall fortsatte arbeta tillsammans som kollegor och hjälpte varandra inom sina specialområden. Renvall utnämndes till docent vid Åbo universitet, och i denna egenskap samt som chef för landsarkivet höll han föreläsningar och kurser för studenter i historia. Laurikkala arbetade tidvis som Renvalls forskningsassistent och korrekturläste hans texter. Som bibliotekarie och utbildad arkivarie var hon väl förtrogen med samlingar och material i olika bibliotek och arkiv samt hjälpte gärna andra forskare och studenter. Ännu på 1950-talet lät Laurikkala Renvall kommentera hennes artiklar och andra texter.¹⁰⁴

Som filosofie doktor fick Laurikkala ett visst erkännande och uppmärksammades småningom av den historiska gemenskapen i Finland.

100. Ibid.

101. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 23.12.1946, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

102. Einar W. Juva, 'Varsinaissuomalainen talonpoikaiskoti 1700-luvulla' (Saini Laurikkala), *Historiallinen Aikakauskirja* 1947:2, s. 113–116.

103. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 4.5.1947, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

104. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 20.9.1949, 8.10.1951, 8.4.1952, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

Saini Laurikkalas "karonka" (doktorsmiddag) i Laurikkala i Pyhäranta i juni 1947. Åbo universitet. Mediabank.

Esko Aaltonen, docent i socialhistoria vid Åbo universitet, gav henne i uppdrag att skriva miniatyrbiografier och bjöd in henne att skriva Somero kommuns historia. Hon uppmanades också att ansöka om statliga stipendier för humanister och stipendier från Stiftelsen för bondekultur. På 1950-talet skrev Laurikkala om Egentliga Finlands bondebefolknings levnadsförhållanden på 1700-talet, om bondebibliotek, hemgift, boupp-teckningar och bondeseglationen. Inspirerad av sin bibliotekskarriär publicerade hon artiklar om Åbo universitets biblioteks historia och en uppsats om Volter Kilpi som bibliotekarie.¹⁰⁵ Laurikkala sökte också en tjänst som bibliotekarie vid Helsingfors universitets bibliotek, men hon beviljades inte tjänstledighet för en nödvändig praktikperiod där.¹⁰⁶ Vid den här tiden hade hon redan arbetat många år som överbibliotekarie i Åbo. Hon hoppades också få en bibliotekarietjänst någon annanstans i Helsingfors. I början av 1950-talet förväntade sig Laurikkala att bli

105. Laurikkalas texter: 'Varsinais-Suomen talonpoikain rahaomaisuudesta ja saatavista 1700-luvulla', VMK 8 (1945); *Suomenkielinen raamattukirjallisuus 1548–1948* (Turku 1952); 'Varsinais-Suomen talonpoikain kirjoitustaidosta Ruotsin vallan aikana', Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulun julkaisuja 17 (1959); 'Perukirjain laatijoista Varsinais-Suomen maaseudulla 1700-luvulla', *Turun Historiallinen Arkisto* 11 (1951); *Volter Kilpi kirjastomiehenä*.

106. Heikki Waris till Pentti Renvall 7.10.1947, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

kallad till docent i historia vid Åbo universitet, men då professor Juva inte tog något initiativ till detta blev hon besviken.¹⁰⁷ Laurikkala skrev senare att hon nog skulle få vänta tills Juva går i pension innan hon beviljades docentur, men att hon då skulle vara för gammal.¹⁰⁸ År 1962 kallades Laurikkala dock till forskarmedlem i Finska Historiska Samfundet, femton år efter sin disputation. I genomsnitt fick kvinnor som doktorerat efter kriget vänta på en kallelse till medlemskap i cirka tio år efter att ha disputerat.¹⁰⁹ År 1966 kallade Historiska föreningen i Åbo fjorton historieforskare till forskarmedlemmar. Bland dessa fanns Saini Laurikkala som den enda kvinnan.¹¹⁰

Slutord

Författaren till Saini Laurikkalas nekrolog har karaktäriserat henne som en forskare som i hög utsträckning arbetade utanför offentlighetens ljus, men hennes arbete kan anses vara av bestående värde med tanke på Egentliga Finlands historia.¹¹¹

Saini Laurikkalas långa väg från magister till doktor skilde sig inte från andra samtida historikers. Avhandlingar skrevs vid sidan av tjänsteuppdrag i bibliotek, arkiv och skolor samt i samband med olika lokalhistoriska projekt. Det fanns inga universitetstjänster som man kunde söka. Det som är speciellt med Laurikkalas personlighet som historiker är hennes engagemang och starka anknytning till handledaren Gunnar Suolahtis tänkande och kulturhistoriska metod, som hon på alla sätt försökte hålla fast vid. I sin forskning strävade hon efter en inlevelse och ett helhetsgrepp som hon hade svårt att få fram. Laurikkalas dygder – flit, ärlighet och pedantisk omsorgsfullhet – ledde till en konfliktsituation mellan hennes förmåga som bibliotekarie att katalogisera, klassificera och vara insatt i samlingarna och den inlevelse och det helhetsgrepp som var så centralt för Suolahti. Laurikkala kände att

107. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 8.10.1951, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

108. Saini Laurikkala till Pentti Renvall 8.10.1951, Pentti Renvalls arkiv, RA, Helsingfors.

109. Uuno Tuominen, *Suomen Historiallinen Seura*; se även Tiina Kinnunen & Irma Sulku-nen, 'Suomen Historiallinen Seura historioitsijayhteisönä', Petri Karonen (toim.), *Tiede ja yhteiskunta. Suomen Historiallinen Seura ja historiantutkimus* (Helsinki 2019), s. 152–155.

110. Päivi Mäkelä, 'Kohti tieteellistä akatemiaa, 1955–1969', Taina Syrjämaa et al. (toim.), *Kleion ja yliopiston palveluksessa. Turun Historiallinen Yhdistys 1923–2003* (Turku 2003), s. 104–105.

111. Hannu Soikkanen, 'Saini Laurikkala', *Historiallinen Aikakauskirja* 1979:3, s. 228–230.

hon som historiker hamnade utanför den inre kretsen. Hon drogs in i den vetenskapliga polemiken mellan Suolahti och Cederberg, men hon arbetade också i skärningspunkten mellan två olika discipliner – historia och etnografi. Eftersom Laurikkalas forskning hade en etnologisk dimension, som återspeglades i hennes forskaridentitet och i hennes sätt att forska och skriva, kunde Cederberg som professor i historia inte godkänna Laurikkalas arbete.

Saini Laurikkala uttolkade tidsperiodens vetenskapliga kultur, *persona*, och försökte skapa sig en identitet som passade in i denna kultur. När hon utvecklade sig som historieforskare drabbades hon av motsägelser som hon inte kunde lösa och som hon på sätt och vis var fångnen i. Laurikkala var ödmjuk och blyg, vilket avspeglade sig i hur hon presenterade sig själv som forskare. Brevmaterialet avslöjar osäkerhet när hon diskuterade sin doktorsavhandling med erfarna manliga professorer. Som erfaren bibliotekschef kände hon sig underlägsen och ödmjuk inför Cederberg och Juva. Som finskspråkig bonddotter och kvinnlig student hade hon omfattat ett beteendemönster som hon inte kunde överge som tjänsteman och forskare. Forskarsamhället upprätthöll en hierarkisk kultur som var svår att förändra. Tiden i Äänislinna under krigsåren befriade henne från vardagen och vardagliga hierarkier, vilket bidrog till att hon kunde fortsätta det avbrutna avhandlingsarbetet. I Pentti Renvall fick hon den mentor hon saknade och kunde diskutera sin forskning med.

Laurikkala har karaktäriserats som en forskare i Suolahtis anda. Doktorsavhandlingens undertitel – ”en kulturhistorisk studie” – beskriver utgångspunkten för forskningsarbetet. När Renvall läste och kommenterade Laurikkalas manuskript tog han samtidigt ställning till texten och begrundade Suolahtis historieuppfattning och metod. Laurikkalas doktorsavhandling från 1947 representerar i många avseenden en brytningspunkt för den kulturhistoriska metoden. När hon skrev förordet upplevde hon att hon inte kunde uttrycka all den tacksamhet hon kände särskilt mot Gunnar Suolahti och senare även mot Pentti Renvall. När Laurikkala förberedde sig för disputationen hade hon blivit varnad för att tillägna sitt arbete Gunnar Suolahti, vilket hon hade velat göra. Kanske upplevdes det i slutet av 1940-talet att det var onödigt att lyfta fram Suolahtis roll. Historieforskare hade nya utmaningar då de skulle omvärdera historieforskningens uppgifter i Finland efter kriget.